

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Høringsnotat

Forslag til endring av
Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret
FOR-2018-12-20-2058

12. juni 2023

Innhold

1	Innledning	4
2	Sammendrag	5
3	Bakgrunn	6
3.1	Formålet med endring av forskriften	6
3.2	Behovet for forbudsområder i sjøen	6
3.2.1	Nasjonale behov.....	7
3.2.2	Allierte behov	7
4	Gjeldende rett	8
4.1	Nærmere om hjemmelsgrunnlaget.....	8
4.1.1	Nærmere om HR-2018-1907-A (Blom-dommen).....	8
4.1.2	Nærmere om «hensyn til forsvar, sikkerhet og beredskap»	9
4.2	Forbudets rekkevidde.....	9
4.2.1	Forbudsområde og unntak fra forbudet	9
4.2.2	Dispensasjon og søknadsprosedyre	9
5	Forslag til endringer	10
5.1	Formål.....	10
5.2	Definisjoner	10
5.3	Forbud mot tilgang til militære forbudsområder innen Sjøforsvaret.....	10
5.4	Hvilke områder som er forbudsområder innen Sjøforsvaret	10
5.4.1	Horten	10
5.4.2	Rauøy.....	11
5.4.3	Ulsnes, Hundvåg.....	11
5.4.4	Bangavågen/Hundvåg.....	11
5.4.4.1	Bakgrunn.....	11
5.4.4.2	Bruk av Bangavågen og dagens forskrift.....	11
5.4.4.3	Forslag til opprettelse av forbudsområde.....	12
5.4.5	Rennesøy, Talje og Brimse.....	13
5.4.5.1	Bakgrunn.....	13
5.4.5.2	Nærmere om dagens forbudsområdet	13
5.4.5.3	Forslag til justering av forbudsområdet	13
5.4.6	Mastrafjorden.....	14
5.4.6.1	Bakgrunn og formål med dagens forbudsområde	14
5.4.6.2	Justering av forbudsområdet	15

5.4.7	Bokna- og Talgjefjorden.....	16
5.4.7.1	Bakgrunn.....	16
5.4.7.2	Bruk av forbudsområdet i Bokna- og Talgjefjorden.....	17
5.4.7.3	Justering av forbudsområdet.....	17
5.4.8	Korsnes	19
5.4.9	Haakonsvern med Knappen	19
5.4.10	Laksevåg.....	19
5.4.11	Herdla	19
5.4.11.1	Bakgrunn.....	19
5.4.11.2	Nåværende bruk av forbudsområdet.....	19
5.4.11.3	Nye behov for forbudsområde	19
5.4.11.4	Justering av forbudsområdet.....	20
5.4.12	Heggneset	21
5.4.13	Hasselvika.....	21
5.4.13.1	Bakgrunn og formål med dagens forbudsområde.....	21
5.4.13.2	Justering av forbudsområdet.....	22
5.4.14	Ramsund	23
5.4.15	Trondenes	24
5.4.16	Stangnes.....	24
5.4.17	Sortland.....	24
5.4.17.1	Bakgrunn.....	24
5.4.17.2	Behov for etablering av forbudsområde	24
5.4.18	Andenes	25
5.5	Påbud og håndheving.....	25
6	Administrative og økonomiske konsekvenser	26
6.1	Innledning	26
6.2	Økonomiske konsekvenser	26
6.3	Administrative konsekvenser.....	26
7	VEDLEGG: Forslag til revidert forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret.....	27

1 Innledning

Forsvarsdepartementet foreslår med dette forslag til endring av forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Med forslaget til endring av forskrift vil forsvarssektoren sikre sine forbudsområder i sjø innenfor rammen av sektorregelverket.

Forslaget bygger på en gjennomgang av eksisterende forbudsområder, endrede behov, samt innspill til justering av enkelte forbudsområder fremmet fra både offentlige og private aktører. Forsvarets behov for forbudsområder innen Sjøforsvaret er nødvendig for å sikre Forsvaret tilstrekkelig sjøareal for å gjennomføre nødvendig testing, måling, utprøving etc. Dette er nødvendig for å sikre militær operativ evne. Forslaget innebærer flere justeringer av forbudsområder for å i størst mulig grad sikre sameksistens med øvrige interesser samt endrede behov for Forsvaret. Forsvarets behov har vært førende for den justering som er foreslått. Det er videre foreslått å opprette et nytt forbudsområde ved Ulsnes i Rogaland for å sikre at det også i fremtiden vil være mulig å gjennomføre aktivitet ved NATO Naval Forces Sensors and Weapons Accuracy Check Sites (NATO FORACS senteret) i tråd med norske forpliktelser overfor NATO.

Forskriften er hjemlet i lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) § 7-5 og knytter seg til et behov for å sikre Forsvaret tilstrekkelig med områder i sjø til å gjennomføre testing, måling og utprøving med Forsvarets og våre alliertes fartøy og våpenplattformer. Dette er nødvendig for at Forsvaret skal kunne være forberedt og godt nok trent til faktisk å kunne bruke fartøy og våpenplattformer i fred, krise eller krig. Kontroll og testing av sensorer og instrumenter er en viktig del av Forsvarets normalprosedyrer. Forsvaret må kunne være sikker på at fartøy og systemer innehar de nødvendige egenskaper for å kunne fungere som tiltenkt dersom det oppstår et reelt behov for dette. Manglende testing, utprøving og målinger vil få konsekvenser for Forsvarets operative evne, og dermed også for rikets sikkerhet og selvstendighet.

Forskriften definerer de angitte feltene som forbudsområder. Dette innebærer at annen aktivitet som dykking, etablering av faste installasjoner, ankring, sjømålinger, fiske og bruk av trål og bunnredskaper ikke vil være tillatt såfremt ikke forskriften eksplisitt åpner for dette.

Forbudsområdene vil sette begrensninger for annen bruk av de aktuelle sjøområdene. Departementet presiserer imidlertid at det ikke innebærer totalforbud for all aktivitet i områdene. Restriksjonene og Forsvarets virksomhet vil tilpasses andre bruks- og næringsinteresser i områdene så langt som det er mulig rent praktisk og sikkerhetsmessig. Det avgjørende er å finne en så god balanse som mulig mellom de nasjonale sikkerhetsbehov, Forsvarets bruk og behov for områdene, og de øvrige samfunnsinteressene.

2 Sammendrag

Forsvarsdepartementet foreslår endre forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Hensikten er i å ivareta eksisterende og endrede militære behov og sikre Forsvaret tilgang til nødvendige testområder på sjøen over tid. Dette er en forutsetning for å ivareta sjømilitær operativ evne. Departementet har søkt å imøtekomme offentlige og private interessers ønske om justering så langt dette er forenelig med de militære behov.

Den eksisterende forbudsområdestrukturen består av 16 områder lang kysten fra Horten i Oslofjorden til Andøya i Vesterålen i Nordland.

Forslaget innebærer i stor grad en videreføring av forbudsområdene med noen justeringer på enkelte områder. Forslaget innebærer videre opprettelsen av to nye forbudsområder ved henholdsvis Ulsnes i Rogaland og ved Kystvaktbasen Sortland i Vesterålen.

3 Bakgrunn

3.1 Formålet med endring av forskriften

Forsvarets utvikling og modernisering med innføring og utfasing av våpensystemer, fartøyer og konseptutviklingsarbeid medfører at strukturen for forbudsområdene har behov for revisjon. Økt samvirke med våre allierte med dertil bruk av enkelte av forbudsområdene nødvendiggjør også en revisjon av områdene.

Flere av dagens forbudsområder dekker landområder som ikke lenger har en operativ betydning for Forsvaret. Nedlagte militære avdelinger og systemer som ikke lenger er i Forsvarets struktur gjør at flere av forbudsområdene derfor foreslås justert ved at landområdene frigis for annet bruk.

Forsvarsdepartementet ønsker ikke å legge begrensninger på større områder enn det som er militært operativt nødvendig, og har søkt å imøtekomme anmodninger om justering av forbudsområder fra offentlige og private aktører så lagt dette har vært mulig. De militære behov har vært styrende for dette arbeidet.

Forbudsområdene i sjø er tilgjengelig som nedlastbart datasett gjennom det offentlige kartgrunnlaget (DOK) - Geonorge.no.

3.2 Behovet for forbudsområder i sjøen

Forbudsområder i sjø er sentrale for Forsvarets operative virksomhet, og dermed også for den nasjonale beredskaps- og krisehåndteringssevnen. Forbudsområdene i sjø skal dekke en rekke behov for Forsvaret, og de ulike områdene har særegne egenskaper som ivaretar spesifikke behov. Forbudsområdenes plassering har ulik begrunnelse og forhold som dybde, bunnforhold, strøm og bølgehøyde, og skjerming har vært, og er fremdeles, av stor betydning.

Behovene strekker seg fra trening av personell og materiell, til måling og kalibrering av fartøy og materiell. Ivaretagelse av disse behovene er en helt essensiell del av kampkraften til Forsvaret med tanke på operativ status på materiell og personell, og for å sikre evne til samvirke med andre avdelinger i Forsvaret og utenlandske styrker.

Forbudsområdene er områder hvor Forsvaret, alene og sammen med allierte, kan gjennomføre testing, måling, kalibrering og utprøving under gunstige forhold. Dette er en grunnleggende forutsetning for at alle Forsvarets avdelinger og våre allierte skal kunne levere den beredskap og operative evne som forutsettes til enhver tid. Utvikling av materiellet skjer fortløpende, og samvirket mellom de ulike våpensystemer er avgjørende for å få hentet ut den tiltenkte samlede kampkraft.

Det er derfor behov for å opprettholde og videreutvikle forbudsområdene for å sikre at fartøy og våpensystemer virker optimalt både nasjonalt og i en alliert ramme. Det er viktig at Norge er en troverdig og forutsigbar tilrettelegger for bruk av forbudsområdene med våre allierte i egne interesse- og nærområder.

Anleggene som ligger i tilknytning til forbudsområdene inneholder sensitivt målestyr og materiell. Dette kan blant annet være sensorer som kan oppta signatur fra fartøy eller apparater benyttet til å avmagnetisere skrog. Både materiellet i seg selv og effekten anleggene leverer er nødvendige for å opprettholde norsk og alliert beredskap og forsvarsevne.

3.2.1 Nasjonale behov

Størsteparten av aktiviteten i forbudsområdene i sjø gjennomføres av norske enheter fra Sjøforsvaret, dvs. Marinen (herunder Kystjegerkommandoen) og Kystvakten. Også andre enheter i forsvarssektoren benytter enkelte områder for sine kapasiteter.

Militære fartøyer må jevnlig foreta målinger, kalibrering, verifikasjon etc. for å sikre at fartøyet har de ønskede og påkrevde egenskaper som stilles til militære fartøy.

I forbudsområdene vil Forsvarets aktivitet blant annet innebære:

1. Signaturmålinger av fartøy.
2. Nødvendig justering av signatur fra fartøy
3. Kalibrering av antenner og radarsystemer
4. Forsvarets spesialstyrker og Heimevernets bruk av forbudsområdene. Av skjermingshensyn kan dette ikke beskrives nærmere.
5. Utvikling og testing av militært utstyr i samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt, Forsvarsmateriell og enkelte godkjente sivile selskaper og leverandører av militært materiell.

3.2.2 Allierte behov

Norskekysten er spesiell med tanke på topografi både over og under vann, og det er et uttalt politisk mål at allierte enheter skal inviteres jevnlig til å trene og øve i Norge og i norske farvann. NATO Naval Forces Sensors and Weapons Accuracy Check Sites Norway (NFN) ved Ulsnes er ett av tre test sentre i NATO FORACS programmet. Testsenteret er fullfinansiert gjennom NATO og er tilgjengelig for alle NATO-nasjoner.

Hensikten med senteret er blant annet å nyttiggjøre seg den unike norske topografien til testing og verifikasjon av måleinstrumenter og sensorer. Norge har som vertsnasjon påtatt seg en forpliktelse ovenfor NATO om å sikre at FORACS-senteret vil fortsette å kunne levere sine tjenester. Dette inkluderer blant annet forbudsområder i sjø. Disse er en viktig forutsetning for å kunne eliminere eventuell aktivitet som kan påvirke eller forstyrre senterets evne til å levere korrekt målinger, kalibrering og verifikasjon av høy kvalitet.

Store øvelser arrangert av Norge eller NATO gjennomføres årlig med fokus på vintertrening med deltakelse fra mange inviterte nasjoner som samvirker og opererer som multinasjonale styrker. Fartøy fra NATO-allierte deltar under disse øvelsene. Det er viktig for Norge at vi fortsetter å kunne tilby allierte verifikasjonsanlegg i norsk topografi, både i og utenfor øvingssammenheng. Alliert samarbeid og støtte fra NATO er fundamentalt for norsk sikkerhetspolitikk. En forutsetning for dette er at allierte deltar under øvelser i Norge og for testet sitt materiell og sine fartøy under operasjoner i arktiske strøk. Dette inkluderer testing og verifikasjon i norsk topografi.

4 Gjeldende rett

4.1 Nærmere om hjemmelsgrunnlaget

Av sikkerhetsloven § 7-5 fremgår det at;

«Kongen kan av hensyn til forsvar, sikkerhet og beredskap gi forskrift om eller fatte enkeltvedtak om at personer nektes

a) adgang til eller opphold i nærheten av militære områder

b) adgang til eller opphold i nærheten av bestemt angitte steder eller områder

c) adgang til å overvære militære øvelser eller forsøk, militære operasjoner eller annen militær aktivitet.»

Bestemmelsen gir hjemmel for å fastsette et forbudsområde med totalt ferdselsforbud. Ut fra en «fra det mer til det mindre»-betraktning åpner bestemmelsen også for å fastsette mindre inngripende ferdselsrestriksjoner, herunder tidsbegrensede forbud, generelle unntak for konkrete aktiviteter eller at det gis konkret samtykke til aktivitet. Dette er også akseptert av Høyesterett i HR-2018-1907-A (Blom-dommen).

4.1.1 Nærmere om HR-2018-1907-A (Blom-dommen)

Saken gjaldt forbudsområdet i Herdlefjorden hjemlet i daværende lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) av 1998 § 18 a. Det sentrale spørsmålet var hvorvidt det aktuelle forbudsområdet var hjemlet i sikkerhetsloven § 18 a. Bestemmelsen er i stor grad videreført i dagens sikkerhetslov § 7-5, som også er hjemmelsgrunnlaget for dagens forbudsområder.

Førstvoterende presiserer i avsnitt 50 at det «avgjørende i saken» er «hvilke grenser fullmaktsbestemmelsen i sikkerhetsloven § 18 a setter for [Forsvarssjefens] kompetanse til å fastsette adgangsforbud som rammer virksomhet i forbudsområdet». Høyesterett legger i sin fortolkning av ordlyden i § 18 a til grunn en vid forståelse av «forsvarshensyn». Utrykket omfatter tre forhold, vernet mot etterretningsvirksomhet, ivaretagelse av Forsvarets operative evne og sikkerhet for Forsvarets materiell og personell, se avsnitt 67-69.

Hva gjelder begrepet «uvedkommende», tolker Høyesterett ordet språklig til å bety «noen som ikke har noen berettiget ærende på stedet», se. avsnitt 80. Førstvoterende skriver i avsnitt 84 at «Fellesnevneren er, slik jeg oppfatter det, at en person er «uvedkommende» i lovens forstand hvis hans bevegelser og aktivitet, som eller eventuelt ville vært lovlig i kraft av eiendomsrett, allemannsrett eller tillatelse etter reguleringslovgivningen, kan komme i konflikt med hensynet til Forsvaret».

Til tross for at forbudsområdet har betydelige konsekvenser for Blom fiskeoppdrett, mener Høyesterett at ordlyden og formålet i sikkerhetsloven § 18 a veier så tungt at det ikke er grunnlag for en innskrenkende fortolkning.

Høyesterett kom i dommen frem til at håndhevelse av forbudsområdet i Herdlefjorden fattet med hjemmel i sikkerhetsloven § 18 a hadde tilstrekkelig forankring i hjemmelsloven vurdert i lys av Grunnloven § 113.

På bakgrunn av dommen fra Høyesterett må en med stor grad av sikkerhet kunne slå fast at dommen kan legges til grunn som normerende også for lignende forbudsområder andre steder i landet når slike forbudsområder rammer en privat aktør på en sammenlignbar måte. I dagens lov er «uvedkommende» erstattet med «personer». «Forsvarshensyn» er i dagens sikkerhetslov omtalt som «hensyn til forsvar, sikkerhet og beredskap». Dagens sikkerhetslov § 7-5 var ikke ment å skulle medføre noen stor realitetsendring i forhold til tidligere lov § 18 a jf. prop.154 L (2016-2017). Det må derfor antas at Høyesteretts konklusjon i Blom-dommen også gjelder for dagens forbudsområder hjemlet i den parallelle bestemmelsen i dagens sikkerhetslov § 7-5.

4.1.2 Nærmere om «hensyn til forsvar, sikkerhet og beredskap»

Sikkerhetsloven § 7-5 innebærer at det av «*hensyn til forsvar, sikkerhet og beredskap*» kan fastsettes et adgangsforbud til konkrete områder. Hva som ligger i forsvars-, sikkerhets eller beredskapsmessige hensyn er ikke nærmere definert. Ordlyden er vid og må tolkes vidt, noe som også fremkommer av Høyesteretts avgjørelse i Blom-dommen (se avsnitt ovenfor). Det avgjørende vil være om formålet med forbudene vil ha direkte eller indirekte betydning for rikets sikkerhet, beredskap og/eller Forsvarets operative evne, jf. Prop. L. 153 (2016-2017) s. 183.

4.2 Forbudets rekkevidde

4.2.1 Forbudsområde og unntak fra forbudet

Forslaget til ny forskrift vil videreføre at det som hovedregel vil være forbudt med all ferdsel, aktivitet eller etablering av faste eller midlertidige installasjoner og infrastruktur i forbudsområdene. Det er imidlertid enkelte unntak fra dette, angitt under beskrivelsen av det enkelte forbudsområde i forskriftens § 4.

4.2.2 Dispensasjon og søknadsprosedyre

Forskriften viderefører en åpning i forskriftens § 3, annet ledd, for andre aktører og brukere av områdene, til å søke om tillatelse eller dispensasjon fra forbudet i § 3, første ledd.

En dispensasjon eller tillatelse vil gjøre det helt eller delvis tillatt likevel å utøve den innvilgede aktiviteten i et forbudsområde. I dette ligger det at det kan både gis delvis tillatelse eller tillatelse med vilkår i tråd med «fra det mer til det mindre»-betraktninger og den ulovfestede vilkårslæren på forvaltningsrettens område som åpner for å kunne sette vilkår ved begunstigende vedtak dersom betingelsene har saklig sammenheng med lovens formål og er forholdsmessige i forhold til det godet som oppnås gjennom tillatelsen.

Det er Forsvaret ved sjef Forsvarets operative hovedkvarter, eller den vedkommende bemyndiger, som skal behandle søknader om dispensasjon eller adgang til forbudsområdene jf. forskriften § 3, annet ledd.

5 Forslag til endringer

5.1 Formål

Det foreslås ingen endringer av formålsbestemmelsen i forskriften § 1.

5.2 Definisjoner

Det foreslås ingen endringer eller tillegg i forskriften § 2, definisjoner.

5.3 Forbud mot tilgang til militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Dagens forskrift § 3 første ledd tredje punktum presiserer at det ikke er «(...) tillatt å dykke, ankre, foreta sjømåling, fiske og bruke trål og bunnredskaper i noen form i områdene, med mindre det er fastsatt noe annet i § 4». Som redegjort for ovenfor i pkt. 4.1.1 om Blom-dommen har det vært stilt spørsmål ved om forbudsområdet også innebærer et forbud om etablering av infrastruktur eller bygningsarbeid. Forsvarsdepartementet vurderer på bakgrunn av Blom-dommen at det vil være fornuftig å innta en presisering om at forbudsområdet også omfatter slik bygningsaktivitet.

Forsvarsdepartementet har i forkant av revisjonsarbeidet mottatt innspill fra Forsvaret om at forbudsområdene til tider plages av vannsportaktivitet, spesielt i sommermånedene. Det er ikke tvilsomt at slik aktivitet er forbudt i områdene. Det foreslås likevel en presisering av dette av rettshensyn.

Tilsvarende foreslås det en presisering av sjef Forsvarets operative hovedkvarter sin myndighet til å gi adgangstillatelse og dispensasjoner i § 3 annet ledd. Det foreslås også å gjøre rollen som sjef Forsvarets operative hovedkvarter kjønnsnøytral ved å bytte ut «han» med «vedkommende» bemyndiger.

Forslag til ny tekst § 3:

«Militære forbudsområder fastsatt i § 4 er forbudt for uvedkommende. Forbudet gjelder ikke for ansatte i Forsvarsdepartementet eller underliggende etater som i kraft av sin stilling har behov for tilgang til områdene. Det er blant annet ikke tillatt å etablere fast infrastruktur, iverksette bygningsmessige tiltak, dykke og drive vannsportaktivitet, ankre, foreta sjømåling, fiske og bruke trål og bunnredskaper i noen form i områdene, med mindre det er fastsatt noe annet i § 4.

Sjef Forsvarets Operative Hovedkvarter eller den vedkommende bemyndiger, kan gi dispensasjon fra forbudet i § 3 første ledd og adgangstillatelse til områdene fastsatt i § 4 hvis betydelige økonomiske eller andre berettigede hensyn måtte gjøre en dispensasjon ønskelig og dette ikke er til hinder for utnyttelsen av det militære forbudsområdet.»

5.4 Hvilke områder som er forbudsområder innen Sjøforsvaret

5.4.1 Horten

Det foreslås ingen endring av forbudsområdet ved Horten, jf. gjeldende forskrift § 4 a.

5.4.2 **Rauøy**

Det foreslås ingen endring av forbudsområdet ved Rauøy, jf. gjeldende forskrift § 4 b.

5.4.3 **Ulsnes, Hundvåg**

Gjeldende forskrift oppgir posisjonen for forbudsområdet ved det militære området på Ulsnes, Hundvåg som gå til en posisjon ved 58° 59,40' N–005° 2,70' Ø. Det er trolig kun ved en kuriositet at sifferet 4 (fire) har falt ut, slik at den korrekte posisjonshenvisningen skal være 58° 59,40' N–005° 42,70' Ø. Det foreslås å endre henvisningen i forskriften § 4 c slik at posisjonen blir korrekt. Dette vil ikke medføre noen endring for forbudsområdet sammenlignet med dagens praksis.

5.4.4 **Bangavågen/Hundvåg**

5.4.4.1 *Bakgrunn*

NATO FORACS (Naval Forces Sensor and Weapon Accuracy Check Site) Norway (NFN) er en av totalt tre testsentre i NATO FORACS prosjektet, som utfører test av sensor-, våpen-, navigasjon- og kommunikasjonssystemer om bord på maritime fartøy (overflatefartøy og undervannsbåter), maritime helikopter, maritime patruljefly og ubemannede undervannsfarkoster. NFN ble opprettet i 1978 etter at Norge påtok seg forpliktelsen som vertsnasjon. NFN er fullfinansiert gjennom NATO og er tilgjengelig for alle NATO-nasjoner. NATO FORACS Norway har siden opprettelsen i 1978 vært etablert på Ulsnes og skal kunne utføre kalibreringstester i hele konfliktspekteret (fred-krise-krig).

5.4.4.2 *Bruk av Bangavågen og dagens forskrift*

NFN sin hovedkai på Ulsnes ligger i Bangavågen og har en målebøye (percalbøye) i vågen som benyttes ved testing av undervannsbåter. Fartøyene som foretar testing ved anlegget på NFN benytter sjøområdet i Bangsvågen for sikker navigering til og fra hovedkai ved Ulsnes, samt ved gjennomføring av testing/målinger. Testing gjennomføres hovedsakelig til kai, men for undervannsbåters vedkommende også i vågen fortøyd til percalbøyen. Sjøområdet i Bangavågen utenfor NFN på Ulsnes har de senere år blitt redusert på grunn av utfyllinger på Buøy. Den reduserte avstanden mellom Hundvåg (Ulsnes) og Buøy er av flere NATO fartøyssjefer påpekt som en utfordring ved navigering til og fra hovedkaien på Ulsnes. Det er videre planlagt etablering av en dypvannskai på Buøy som ytterligere kan redusere manøvreringsrommet i sjøområdet, spesielt når det ligger større fartøy til kai.

Etablering av maritim næring på Buøy vil trolig medføre økt fartøysaktivitet i Bangavågen, noe som vil gjøre det enda vanskeligere for større NATO fartøy å navigere trygt til og fra kai ved Ulsnes. I tillegg vil det bli krevende å holde andre fartøy borte fra farvannet rundt percalbøyen ved testing av undervannsbåter. For å ivareta sikkerheten for personellet og undervannsbåten er det nødvendig med en sikkerhetsavstand til land/grunner på 200 meter. Det er pr i dag ikke formalisert noen sikkerhetssoner som ivaretar dette. Forsvarsdepartementet ser det som avgjørende at det etableres et forbudsområde i tilknytning til NATO FORACS Norway. Etablering av et forbudsområde vil medføre at eventuelle tiltak i forbudsområde vil kreve tillatelse fra Forsvaret. Dette vil bidra til at Norge også i fremtiden kan ivareta våre forpliktelser ovenfor NATO når det gjelder kalibreringstester av NATO fartøyer.

Fartøy som benytter NFN har høy graderte systemer om bord. Data som NFN samler inn ved testing er også gradert. Etablering av maritim næring på Buøy i nærheten av Ulsnes vil kunne medføre en økt risiko for målrettet etterretning inkludert jamming av NATO fartøyer og aktiviteten ved NFN.

NFN er avhengig av fri sikt mellom fartøyet og Ulsnes ved gjennomføring av enkelte tester. Fartøyet bør derfor ligge til kai ved Ulsnes. Oppankring av andre fartøyer i havnebassenget eller større fartøyer som blir liggende til kai ved den planlagte nye kaien kan bli en utfordring ved at de hindrer nødvendig fri sikt til mål som benyttes på land ved testing.

NFN og NATO er avhengig av forutsigbarhet og trygghet for den fremtidige drift av NATO FORACS anlegget på Ulsnes.

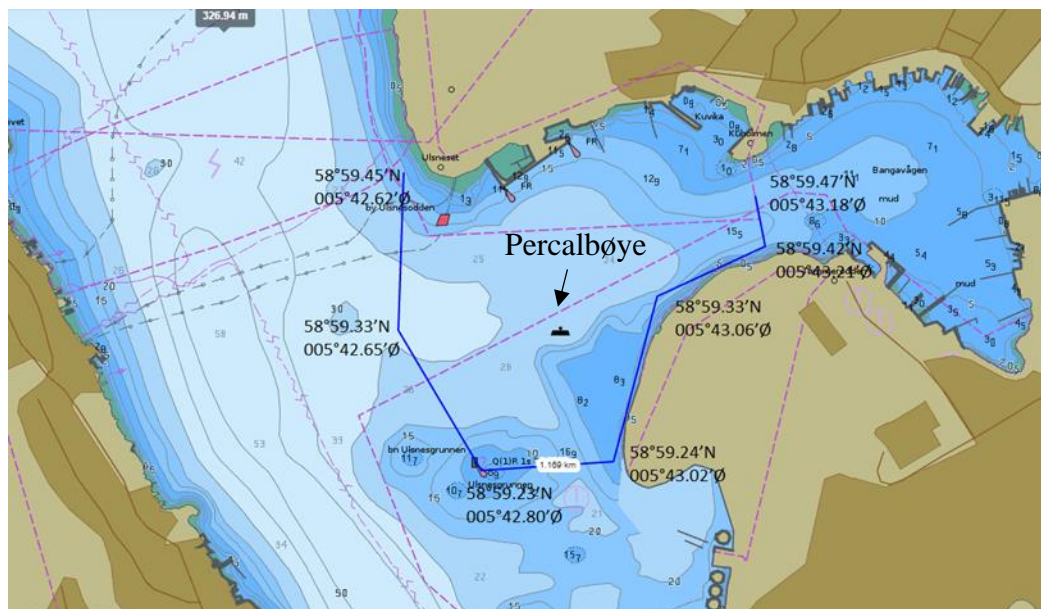
Dagens forbudsområde som er en 50 meters sone ut fra strandlinjen ansees ikke som tilstrekkelig for å sikre den militære aktivitet i området.

5.4.4.3 Forslag til opprettelse av forbudsområde

Forsvarsdepartementet foreslår å opprette et forbudsområde i tilknytning til NATO FORACS Norway med følgende koordinater som ny § 4 d:

1. **58° 59.47'N**   **005° 43.18'Ø**
2. **58° 59.42'N**   **005° 43.21'Ø**
3. **58° 59.37'N**   **005° 43.06'Ø**
4. **58° 59.24'N**   **005° 43.02'Ø**
5. **58° 59.23'N**   **005° 42.80'Ø**
6. **58° 59.33'N**   **005° 42.65'Ø**
7. **58° 59.45'N**   **005° 42.62'Ø**

Det foreslås å innta tilsvarende presisering vedrørende bruk av naturlig seilingsled og anvisning ved militær aktivitet som i tidligere forskrift for øvrige forbudsområder.

Figur 1: Bangavågen etter utfylling med forslag til nytt forbudsområde.

Figur 2: Bangavågen før utfylling med forslag til nytt forbudsområde.

5.4.5 Rennesøy, Talje og Brimse

5.4.5.1 Bakgrunn

Forbudsområder ved Rennesøy, Talje og Brimse er i dag regulert gjennom forskriftens § 4 d. Formålet med forbudsområdet er å kontrollere og ivareta egne og allierte fartøyers evne til å motstå sjokk fra detonasjon av våpen nært fartøy. Sjokktestene som gjennomføres er fullskala tester med store mengder sprengstoff. Forbudsområdet kan benyttes for sprenging av sjøminer og andre sprenglegemer under vann og i overflaten for testing og øving.

I samsvar med dagens forskrift er det derfor viktig å ivareta kontroll med ferdsel i og omkring området. Det er dessuten etter forskriften forbudt å utplassere enhver form for utstyr eller redskaper i sjøen eller på bunnen i forbudsområdet. Det er heller ikke tillatt å dykke, ankre, foreta sjømåling, fiske eller bruk av trål og bunnredskaper i forbudsområdet. Det er videre viktig at personell og infrastruktur ikke kommer til skade ved detonasjon av sprenglegemer når feltet er i bruk.

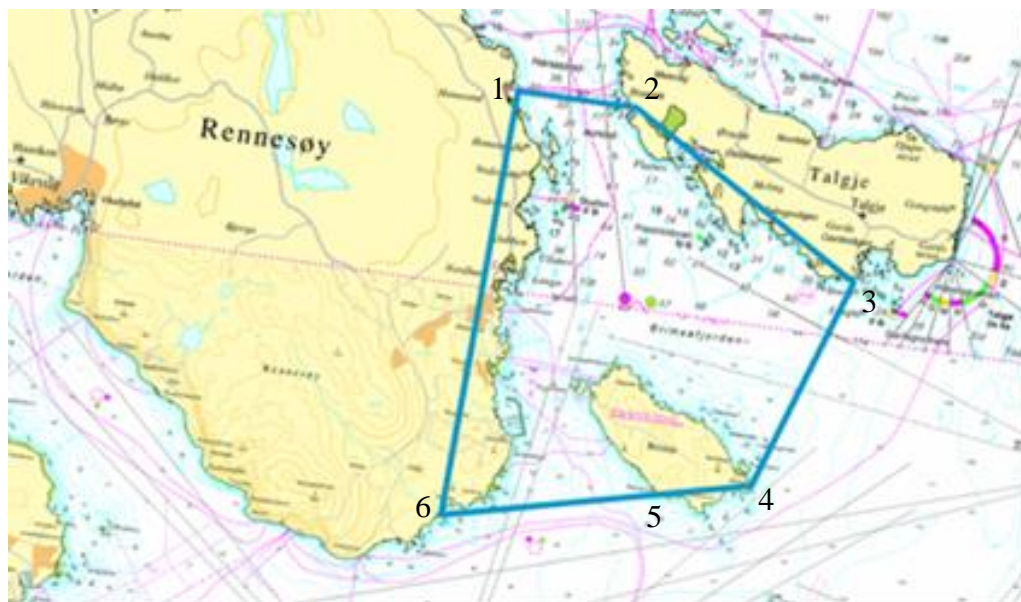
Forbudsområdet blir benyttet av ulike fartøystyper og avdelinger i Forsvaret. Materiellsamarbeid med andre nasjoner kan medføre økt bruk av forbudsområdet også fra andre nasjoner.

5.4.5.2 Nærmere om dagens forbudsområdet

Forbudsområdet er i dag trukket ved rette linjer mellom fem punkter. Dette innebærer at forbudsområdet strekker seg over land, og omfatter blant annet tettstedet Østhusvik på Rennesøy med boliger, butikk, feriesenter mm, som berører om lag 400 fastboende. Det er i noen grad eksisterende sivil infrastruktur nær strandlinjen i dagens forbudsområde samt at det er gitt noen dispensasjoner for tiltak. Dispensasjoner er gitt under forutsetning av at erstatning ikke kan kreves om militær aktivitet og sprengninger skulle påføre skade på fartøyer eller infrastruktur innen forbudsområdet.

5.4.5.3 Forslag til justering av forbudsområdet

Forsvarets behov i forbudsområdet er begrenset til sjøarealet. Forsvarsdepartementet foreslår at forbudsområdet begrenses med rette linjer gjennom de samme punktene som tidligere, men følger strandlinjen langs land ved middels høyvannslinje mellom posisjon 2 og 3, mellom posisjon 4 og 5 samt mellom posisjon 1 og 6. Dette medfører at landarealer både på Talgje, Brimse og Rennesøy som tidligere var omfattet av forbudsområdet nå foreslås frigitt. Rennesøy, Talje og Brimse vil i ny forskrift bli regulert i § 4 e.

Det foreslås videre et tillegg til forklarende tekst under omtalen av forbudsområdet ved Rennesøy, Talje og Brimse.

Forslag til tekst:

«Forbudsområdets utstrekning i sjøen ved Rennesøy, Talje og Brimse følger strandlinjen ved middel høyvannslinje. Landområdet innenfor strandlinjen omfattes ikke av forbudsområdet.»

Dagens tekst under forbudsområdet videreføres og angir at *«Fartøy kan følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisninger som blir gitt».*

5.4.6 Mastrafjorden

5.4.6.1 Bakgrunn og formål med dagnes forbudsområde

Formålet med forbudsområdet ved Mastrafjorden nord av Åmøy er å kontrollere, justere og ivareta egne og allierte fartøyers magnetiske signatur. Et fartøys magnetiske signatur er avgjørende for bevaring av det operative evne, og fartøyenes egne overlevelsessevne mot våpen med sensorer som søker på magnetisk signatur. For å

ivareta dette formålet er det i forbudsområdet utplassert sensorer. Sensorene med tilhørende kabling er en del av et skjermingsverdig informasjonssystem¹.

I samsvar med gjeldende forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret § 1 er det viktig å ivareta kontroll med ferdsel i og omkring området under måling. Det er videre forbudt å utplassere enhver form for utstyr eller redskaper i sjøen eller på bunnen innenfor forbudsområdet. Det er heller ikke tillatt å dykke, ankre, foreta sjømåling, fiske og bruk av trål eller bunnredskaper i forbudsområdet. Fartøyer kan følge den naturlige seilingsled gjennom området, men må stoppe på anrop og rette seg etter anvisninger når det pågår militær aktivitet i forbudsområdet.

5.4.6.2 Justering av forbudsområdet

Det er fremmet ønske om justering av forbudsområdet både fra Stavanger kommune og private aktører. Forsvarsdepartementet har innhentet militærfaglige råd knyttet til muligheten for å justere forbudsområdet for å kunne imøtekomme de kommunale og private interessene. Etter grundige vurderinger fra relevante fagmiljøer i forsvarssektoren vurderes det at de deler av forbudsområdet som i dag strekker seg over land ved Rossholmen og Espholmen ikke lenger er nødvendig å opprettholde som forbudsområde. Videre kan deler av forbudsområdet i sør-vest ved Åmøy havn frigis fra forbudsområdet. Departementet foreslår at forbudsområdet justeres i tråd med ovennevnte i ny forskrift som § 4 f.

Det nye forbudsområdet vil være begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

1. 59° 02,8' N 005° 41,9' Ø
2. 59° 03,0' N 005° 41,8' Ø
3. 59° 04,0' N 005° 44,3' Ø
4. 59° 03,8' N 005° 44,8' Ø
5. 59° 03,1' N 005° 44,7' Ø
6. 59° 03,1' N 005° 43,6' Ø
7. 59° 02,8' N 005° 43,4' Ø
8. 59° 02,53' N 005° 42,23' Ø
9. 59° 02,64' N 005° 42,03' Ø
10. 59° 02,7' N 005° 42,0' Ø

Det har vært en utfordring at fartøy til og fra Åmøy passerer for nærme den militære infrastruktur i området med dertil fare for at den blir ødelagt eller på annen måte negativt påvirket av denne ferdsel. Departementet foreslår derfor en justert følgetekst til forbudsområdet.

Forslag til justert tekst:

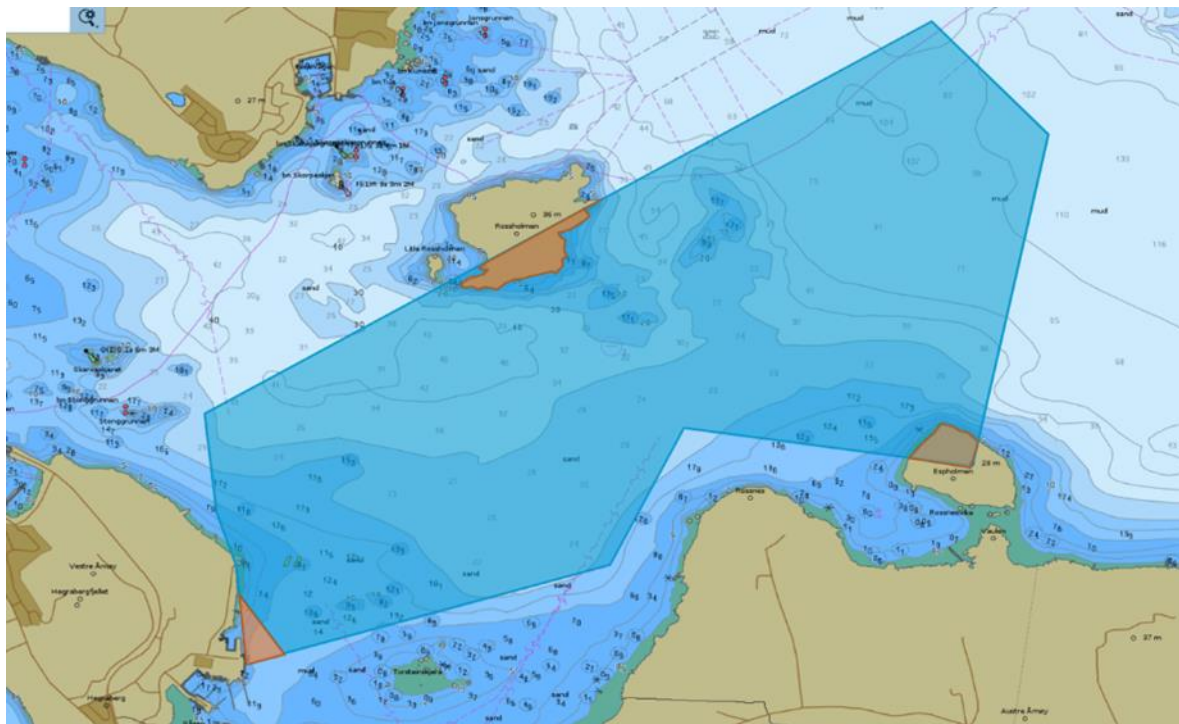
«Landområdene på Rossholmen og Espholmen er ikke inkludert og grensen følger strandlinjen med middel høyvann.»

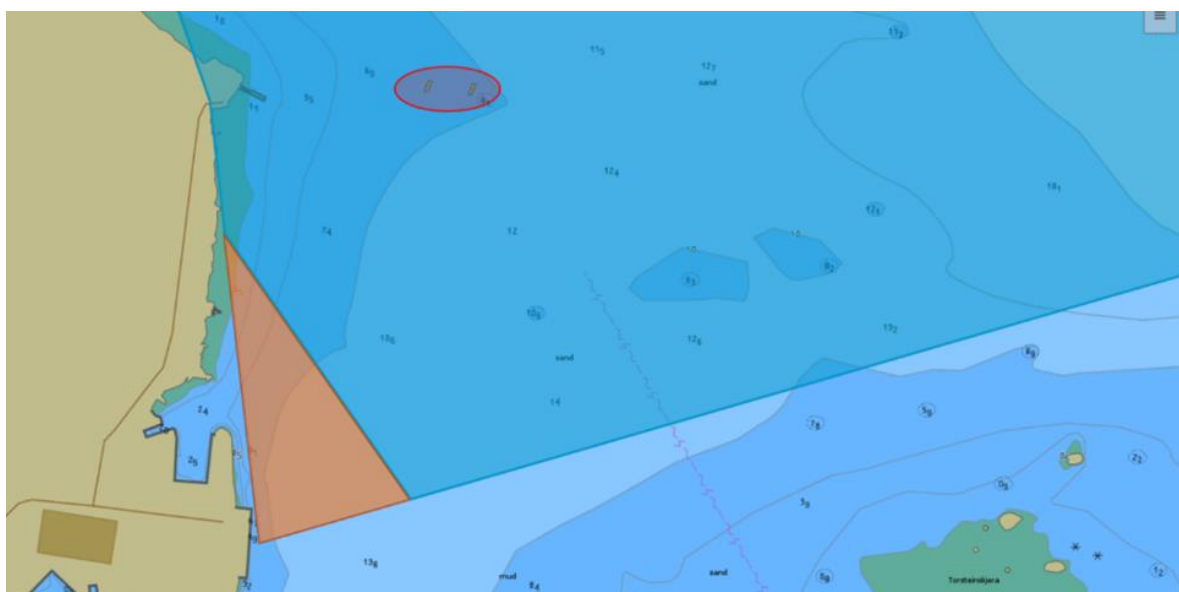
¹ Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) kapittel 5-6, samt virksomhetsforskriften § 2 og kapittel 3 til 6.

Fartøyene kan følge naturlig seilingsled gjennom området, men de skal passere øst av de to gule bøystakene sør i feltet. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.»

Figur 4: Forslag til justert forbudsområde. Skravert felt blir frigitt

Figur 5: Detalkart ved Åmøy. Gule bøystaker avmerket i rød sirkel.

5.4.7 Bokna- og Talgjefjorden

5.4.7.1 Bakgrunn

NATO FORACS Norway (NFN) har siden opprettelsen i 1978 operert i området Boknafjorden/Talgjefjorden og har siden oppstarten gjennomført over 1000 fartøys- og

helikoptertester i området. Det vises til høringsnotatets punkt 3.2.2 og 5.4.4.1 for en nærmere redegjørelse om NATO FORACS og Norges forpliktelse som vertsnasjon.

5.4.7.2 Bruk av forbudsområdet i Bokna- og Talgjefjorden

NFN har et undervannssystem til test av sonarer på bunnen i Bokna- og Talgjefjorden. Dette systemet ligger i eksisterende forbudsområde som angitt i gjeldende forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Forbudsområdet ble etablert for å beskytte installasjonen (kabler og transdusere) på bunnen av fjorden for skader forårsaket av fiskeredskaper, ankring etc. Den gang forbudsområdet ble etablert var det lite øvrig aktivitet i området og det ble ikke identifisert et behov for å sikre området hvor fartøyer under test må manøvrere. I nyere tid er det registrert økt aktivitet i området innen så vel shipping som fiske, herunder etablering av flere fiskeoppdrettsanlegg i området.

NFN erfarer i dag utfordringer med støy fra fiskeanlegget Rennaren ved Rennesøy, dette til tross for at anlegget ligger mer enn 5 km fra den nærmeste transduseren og delvis skjult bak Ertensøy. Det er planlagt et nytt fiskeoppdrettsanlegg i nærheten av forbudsområdet som vil få flere negative konsekvenser for NFNs evne til å teste sonarer. Fartøyer som skal testes vil blant annet ikke få tilgang til manøvreringsområdet etablert for test av sonar. Videre vil støy fra fiskeoppdrettsanlegget kunne gjøre transduserne ubrukelige fordi sonarsignalene blir borte eller skjult i støyen fra fiskeoppdrettsanlegget. Dette vil være spesielt utfordrende for undervannsbåtene. Med en slik støykilde nært transduserne vil det være utfordrende å utføre noen form for sensitivitetmåling av sonarer.

Forankringspunkter for fiskeoppdrettsanlegget som er planlagt innenfor eksisterende forbudsområde er i nærheten av en av transduserne. Det vil ikke være akseptabelt for Forsvaret å tillate forankringspunkter for fiskeoppdrett innenfor forbudsområdet da dette vil kunne medføre at transduserne forflytter seg og/eller skades og dermed at NFN ikke vil kunne levere tester med den kvalitet og presisjon som forutsatt av NATO.

Anlegget er av en slik art at det ikke anses behov for å begrense fiske og dykking i området. Eventuelle dispensasjoner vil bli håndtert av FOH iht. eksisterende regelverk og prosedyrer.

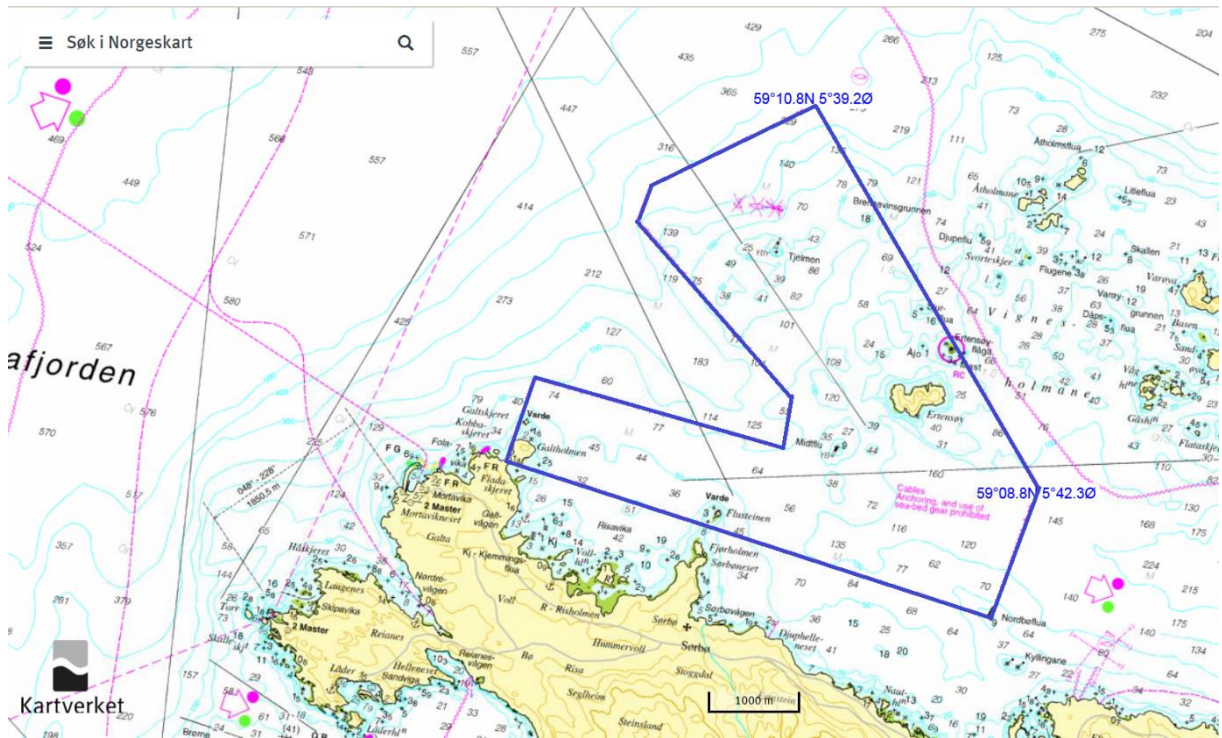
5.4.7.3 Justering av forbudsområdet

For å sikre nødvendig beskyttelse av transduserne og sensorene til NFN foreslår Forsvarsdepartementet at det opprettes et nytt forbudsområde som utvider det eksisterende forbudsområdet. Dette vil etter departementets syn sikre forsvarlig drift av NFN og ivareta Norges forpliktelser som vertsnasjon for NATO-senteret. Departementet foreslår at forbudsområdet justeres i ny forskrift som § 4 g.

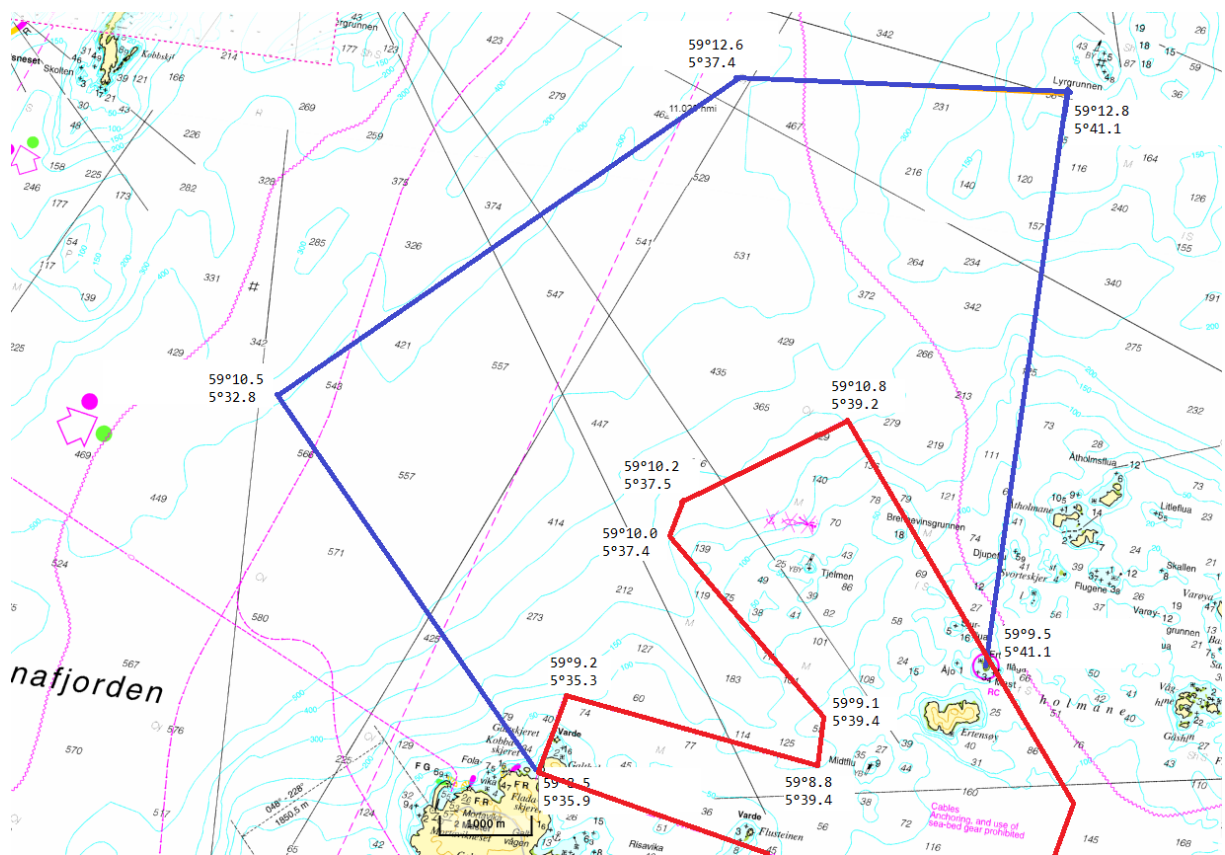
Det nye forbudsområdet vil kobles på det eksisterende og vil være begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

1. 59° 08.5'N005° 35.9'Ø
2. 59° 10.5'N005° 32.8'Ø
3. 59° 12.6'N005° 37.4'Ø
4. 59° 12.8'N005° 41.1'Ø
5. 59° 09.5'N005° 41.1'Ø
6. 59° 10.8'N005° 39.2'Ø
7. 59° 10.2'N005° 37.5'Ø
8. 59° 10.0'N005° 37.4'Ø

- 9. 59° 09.1'N 005° 39.4'Ø
- 10. 59° 08.8'N 005° 39.4'Ø
- 11. 59° 09.2'N 005° 35.3'Ø

Figur 6: Eksisterende forbudsområde

Figur 7: Forslag til nytt forbudsområde i tilknytning til eksisterende forbudsområde

5.4.8 **Korsnes**

Det foreslås ingen endring av forbudsområdet ved Korsnes. Eksisterende paragraf foreslås videreført i ny forskrift som § 4 h.

5.4.9 **Haakonsvern med Knappen**

Det foreslås ingen endring av forbudsområdets utstrekning ved Haakonsvern med Knappen. Eksisterende paragraf foreslås videreført i ny forskrift som § 4 i.

5.4.10 **Laksevåg**

Det foreslås inntatt en presisering om at forbudsområdets er begrenset av rette linjer gjennom posisjonene. Endringen i ordlyden medfører ingen realitetsendring fra dagens forbudsområde, men bidrar til å harmonisere paragrafen språklig med de øvrige forbudsområdene. Paragrafen foreslås videreført i ny forskrift som § 4 j.

5.4.11 **Herdla**

5.4.11.1 *Bakgrunn*

Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret § 4 j beskriver dagens forbudsområde ved Herdla, i Askøy kommune nord for Bergen.

Etter en gjennomgang av forbudsområdets utstrekning og det skjermingsverdige objektets verdi for den militære operative evne foreslår Forsvarsdepartementet at forbudsområdet justeres. Dette er viktig for å sikre at forbudsområdet fortsatt kan anvendes etter hensikten, samtidig som det ikke legges unødvendige restriksjoner og begrensinger på landområder.

5.4.11.2 *Nåværende bruk av forbudsområdet*

Forbudsområdet sikrer i dag sensorer og annen infrastruktur for måling av fartøyer. I tillegg sikrer det tilstrekkelig sjøareal for manøvrering av fartøyer som skal gjennomføre målinger slik at målingene gjennomføres i henhold til gjeldende krav. Noen kategorier fartøy har på grunn av nødvendig utrustning behov for å benytte sjøarealer utenfor dagens forbudsområde for nødvendig manøvrering. Det er en utfordring at utstrekningen av dagens forbudsområde ikke gir rom for nødvendig og sikker manøvrering og kursendring både nordover og sydover for dagens forbudsområde.

5.4.11.3 *Nye behov for forbudsområde*

I forbindelse med anskaffelse av nye fartøy til Forsvaret er det behov for ny infrastruktur på land for å kunne gjennomføre målinger av disse fartøyene. Ny infrastruktur vil samlokaliseres med dagens militære infrastruktur i området. Målinger av nye fartøy vil derfor ikke kreve utvidelse av forbudsområdets landområde da behovet vil ivaretas med dagens forbudsområde. Det øker imidlertid behovet for å beholde deler av forbudsområdet på land av skjermingsverdige hensyn.

Det kan skape usikkerhet rundt bruken av den delen av forbudsområdet som i dag er regulert som friluftsområde i kommunens planverk. Askøy kommune ønsker å øke befolkningens tilgang til den delen av forbudsområde som ikke benyttes til militære

formål i dag. Forsvarsdepartementet vurderer at nåværende og fremtidig militære formål ved Herdla gjør at deler av forbudsområdet som i dag er på land kan avvikles.

Med hensyn til nødvendig og sikker manøvrering og kursendring i forbindelse med målinger og bruk av sensorsystemet ved Herdal vurderer Forsvarsdepartementet det som nødvendig å utvide forbudsområdets sjøområde mot nord og syd.

5.4.11.4 Justering av forbudsområdet

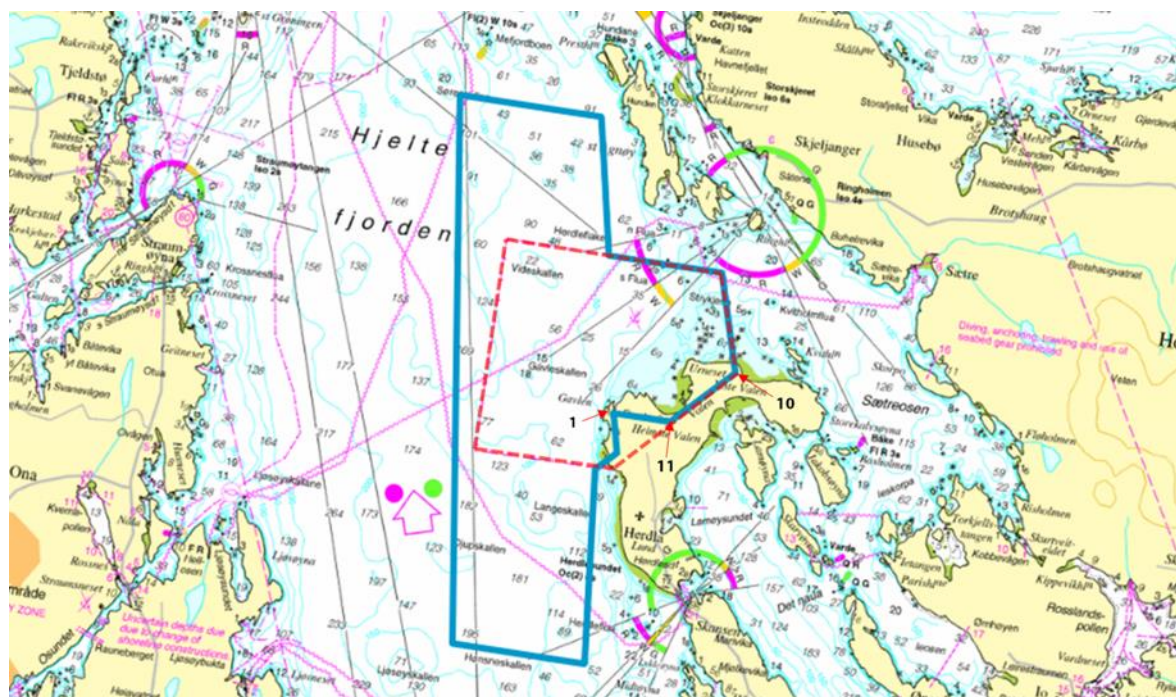
Forslag til justert forbudsområde innebærer at sjøområdet utvides mot nord og syd for å forsvarlig kunne gjennomføre målinger i henhold til fastsatte krav. Forbudsområdets utstrekning på land blir vesentlig redusert, men en mindre del av landområdet videreføres for å ivareta landbasert militær infrastruktur.

Forslag til nye posisjoner for forbudsområdet:

1. 60° 34.6'N 004° 56.6'Ø
2. 60° 34.4'N 004° 56.7'Ø
3. 60° 34.3'N 004° 56.5'Ø
4. 60° 33.3'N 004° 56.7'Ø
5. 60° 33.3'N 004° 55.3'Ø
6. 60° 36.1'N 004° 54.5'Ø
7. 60° 36.1'N 004° 56.0'Ø
8. 60° 35.4'N 004° 56.3'Ø
9. 60° 35.4'N 004° 57.5'Ø
10. 60° 34.9'N 004° 57.8'Ø
11. 60° 34.6'N 004° 57.2'Ø

Forbudsområdet er begrenset av rette linjer mellom posisjonene fra 1 til 10, for så å følge strandlinjen ved middel høyvannslinje nord for linjene mellom posisjonene 10 og 11, og mellom posisjonene 11 og 1.

Figur 8 nedenfor viser kartutsnitt over området, med posisjonene 1, 10, og 11.

Figur 8: Anbefalt nytt forbudsområde med blå linje. Stiplet rød linje viser dagens forbudsområde.

Figur 9: Lilla landområde viser frigjort landareal fra dagens forbudsområde. Nytt anbefalt forbudsområde gir ikke nye restriksjoner på land. Rødt landområde er gjenværende forbudsområde på land med restriksjoner som gitt i forskriften § 3 første ledd jf. § 2 definisjoner andre ledd.

Forslag til ny forklarende tekst under posisjonsangivelsen:

«Forbudsområdet er begrenset av rette linjer mellom posisjonene fra 1 til 10, for så å følge strandlinjen ved middel høyvannslinje nord for linjene mellom posisjonene 10 og 11, og mellom posisjonene 11 og 1. Personell på land kan benytte landområdet innenfor forbudsområdet sør for posisjon 1 som friluftsområde, men skal i dette området rette seg etter de anvisningene som blir gitt i forbindelse med militær aktivitet.»

Gammel tekst under posisjonsangivelsen beholdes, og foreslås satt under ny forklarende tekst:

«Fartøy kan følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.»

Forbudsområdet ved Herdla foreslås inntatt i ny forskrift som § 4 k.

5.4.12 Heggerneset

Det foreslås ingen endring av forbudsområdet ved Heggerneset. Eksisterende paragraf foreslås videreført i ny forskrift som § 4 l.

5.4.13 Hasselvika

5.4.13.1 Bakgrunn og formål med dagens forbudsområde

Forbudsområdet Hasselvika er angitt i dagens forskrift § 4 l.

Formålet med forbudsområdet ved Hasselvika i Indre Fosen kommune er å foreta avmagnetisering av stålfartøyer. For dette formålet er Forsvaret avhengig av teknisk utrustning i sjøen, og overføring av informasjon til en landstasjon. Avmagnetisering er avgjørende for at stålfartøyer unngår å eksponeres for minetrussel fra sjøminer som fanger opp og virker mot fartøyers magnetiske signatur.

Dagens forbudsområde ivaretar kun delvis behovet for skjerming av Forsvarets infrastruktur for å ivareta dette formålet.

5.4.13.2 Justering av forbudsområdet

For bedre å ivareta skjermingsbehovet i samsvar med sikkerhetsloven, foreslås endret forbudsområdet som vist med blå farge på figuren nedenfor. Nåværende forbudsområde er vist med rød stiplet linje. Justeringen frigir landarealer mellom rød stiplet linje og strandlinjen ved middels høyvann, samt mindre sjøområder syd for det nye foreslåtte forbudsområdet i sjø.

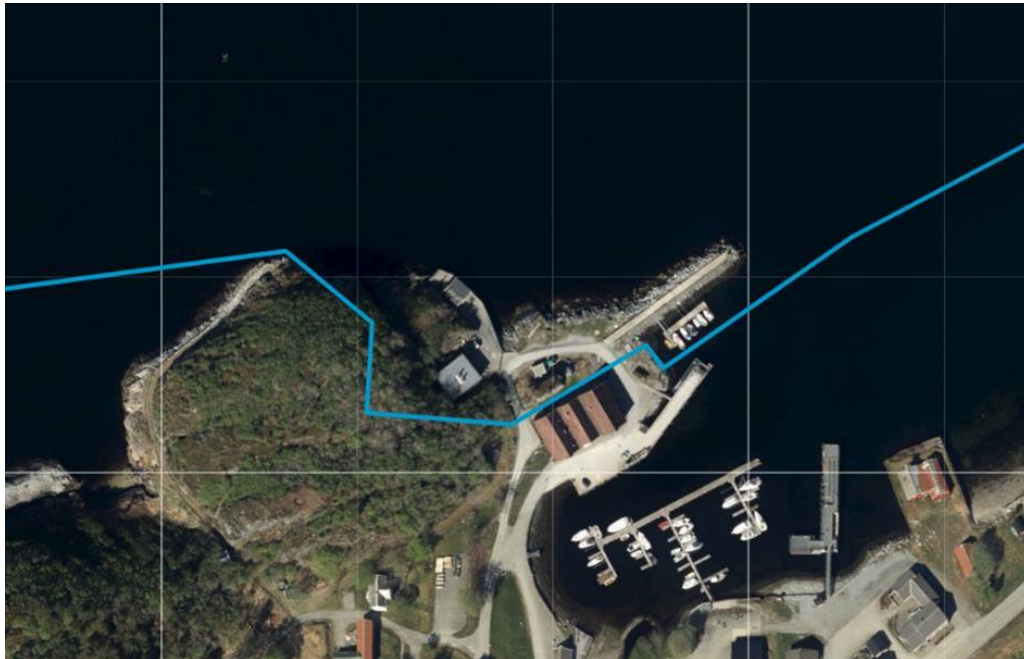
Forsvarsdepartementet foreslår derfor følgende koordinater for justeringen av forbudsområdet i ny § 4 m:

1.	63° 38,330' N	009° 50,330' Ø
2.	63° 38,245' N	009° 50,340' Ø
3.	63° 38,054' N	009° 49,668' Ø
4.	63° 38,020' N	009° 49,575' Ø
5.	63° 38,025' N	009° 49,565' Ø
6.	63° 38,004' N	009° 49,498' Ø
7.	63° 38,004' N	009° 49,422' Ø
8.	63° 38,025' N	009° 49,421' Ø
9.	63° 38,040' N	009° 49,373' Ø
10.	63° 38,004' N	009° 48,960' Ø
11.	63° 38,320' N	009° 48,950' Ø

Dagens tekst under forbudsområdet videreføres og angir at «*Fartøy kan følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisninger som blir gitt*».

Figur 10: Hasselvika/Hysnes: Blå skravert er forslag til justert forbudsområde. Rød stiplet linje er nåværende forbudsområde.

Figur 11: Hasselvika/Hysnes: Detaljbilde forslag til justert forbudsområde.

Figur 12: Blå: Forslag til nytt forbudsområde. Grønt: Frigitt område i forhold til nåværende forskrift. Oransje: Område som blir inkludert i nytt forslag

5.4.14 Ramsund

Det foreslås ingen endring av forbudsområdets areal ved Ramsund.

Grunnet militær aktivitet og tilstedeværelse ved Ramsund er det av militæroperative hensyn nødvendig at sivil aktivitet holder tilstrekkelig avstand til det militære området ved Ramsund. Departementet foreslår derfor at det foretas et tillegg til den utdypende tekst i forskriften som angir at fartøy som seiler gjennom forbudsområdet skal holde minst 100 meter fra det militære området og kaiene i Ramsund, Biskaia, Seljevika og Ramnes skyte- og øvingsfelt.

Forslag til ny tekst i ny forskrift § 4 n:

«Fartøy skal følge den naturlige seilingsled gjennom forbudsområdet. Fartøy som seiler gjennom forbudsområdet skal holde minst 100 meter fra det militære området og kaiene i Ramsund, Biskaia, Seljevika og Ramnes skyte- og øvingsfelt. Fartøy skal stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.»

5.4.15 Trondenes

Det foreslås ingen endring av forbudsområdet ved Trondenes. Eksisterende paragraf foreslås videreført i ny forskrift som § 4 o.

5.4.16 Stangnes

Det foreslås ingen endring av forbudsområdet ved Stangnes. Eksisterende paragraf foreslås videreført i ny forskrift som § 4 p.

5.4.17 Sortland

5.4.17.1 Bakgrunn

I 2012 ble kystvaktstasjon Sortland (SKYS) etablert som Kystvaktens hovedbase og fungerer som base for kystvaktens ledelse samt hjemmebase for kystvaktfartøy. I tillegg til stasjonen på Sortland har Kystvakten utestasjoner på Bjørnøya, Hopen og Jan Mayen. SKYS huser også personell fra Forsvarsbygg, Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og Opplæringskontoret for Forsvaret.

5.4.17.2 Behov for etablering av forbudsområde

Til tross for Kystvaktens langvarige tilhørighet på Sortland har det ikke vært etablert et forbudsområde rundt Kystvaktens fasiliteter og tilstøtende sjøområder. For å sikre den militære aktivitet ved SKYS foreslår derfor Forsvarsdepartementet at det opprettes et forbudsområde rundt den militære infrastrukturen på land samt det tilstøtende kaiområdet. Forbudsområdet ved Sortland med følgende koordinater foreslås inntatt i forskriften som ny § 4 q:

1. 68°42,275'N 015°24,916'Ø
2. 68°42,155'N 015°24,946'Ø
3. 68°42,130'N 015°24,941'Ø
4. 68°42,123'N 015°24,956'Ø
5. 68°42,123'N 015°25,226'Ø
6. 68°42,275'N 015°25,226'Ø

Figur 13: Forslag til forbudsområde ved Sortland

5.4.18 Andenes

Det foreslås ingen endring ved forbudsområdet ved Andenes. Eksisterende paragraf foreslås videreført i ny forskrift som § 4 r.

5.5 Påbud og håndheving

Dagens forskrift om militære forbudsområder innen sjøforsvaret inneholder ingen bestemmelse om håndheving. Det følger likevel av lov 20. mai 1988 nr. 33 om politimyndighet i Forsvaret at politimyndighet etter loven også kan utøves overfor personer som opptrer i strid med forbud gitt i medhold av sikkerhetsloven § 7-5, jf. § 1 andre ledd. Adgangen til å håndheve er ikke videre enn hva som fremgår av lov om politimyndighet i forsvaret § 3.

For å sørge for forutsigbarhet for de det gjelder, og for å tydeliggjøre Forsvarets håndhevingsmuligheter, foreslås det å ta inn i forskriften en henvisning til lov om politimyndighet i Forsvaret § 1 andre ledd som ny § 5 i forskriften. Dersom noen opptrer i strid med forbudet etter forskriften, kan Forsvaret bortvise og innbringe personene det gjelder.

Forslag til tekst i ny § 5 påbud og håndheving:

«Forsvaret kan håndheve forbudsområdet i medhold av lov om politimyndighet i Forsvaret, LOV-1998-05-20-33 § 3 jf. § 1 andre ledd».

6 Administrative og økonomiske konsekvenser

6.1 Innledning

Forslag til forskrift innebærer både justering og opprettelse av nye forbudsområder. Nedenfor beskrives de økonomiske og administrative konsekvensene som er identifisert i løpet av arbeidet.

6.2 Økonomiske konsekvenser

Selve justeringen forbudsområdene vil ikke medføre økonomiske konsekvenser for departementet eller underliggende etater.

Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret innebærer et rettslig forbud mot at virksomheter kan etablere seg i forbudsområdet. En utvidelse av enkelte forbudsområder samt nyetableringer kan gi negative konsekvenser for de som har et ønske om å etablere virksomhet innenfor området.

Departementet påpeker imidlertid at det ikke foreligger noen rettskrav om å kunne etablere faste installasjoner som for eksempel akvakulturanlegg og kaianlegg i sjø og at det fordrer ulike tillatelser til slik etablering, herunder fra Kystverket etter havne- og farvannsloven. Forsvarsbygg fremmer også innsigelser mot slik etablering i henhold til plan- og bygningsloven allerede i dag, som gjør at det ikke kan legges til grunn at næringsvirksomhet kan etableres i dagens forbudsområder.

Departementet mener dermed at det i liten grad kan legges til grunn at forslag til forskrift vil innebære en økonomisk konsekvens for andre.

6.3 Administrative konsekvenser

Etter departementets syn, vil de praktiske og rettslige endringene og konsekvensene av forslaget sett opp mot dagens forskrift, være små.

Det er allerede i dag etablert en rekke forbudsområder langs norskekysten. Praksis for alle forbudsområdene er at skipstrafikk uhindret kan følge de naturlige seilingsledene gjennom de aktuelle områdene.

Videre forsøker Forsvaret å tilrettelegge for sambruk så langt det er mulig, uten at behovet og begrunnelsen for forbudsområdene forringes. Faste installasjoner vil likevel være en utfordring. Forsvarsbygg ivaretar Forsvarets interesser i dag ved at det gis innsigelser i planprosesser som åpner for at det etableres faste installasjoner. Dette skyldes at slike installasjoner i liten grad er forenelig med forbudsområdene i sjø.

Forsvarsbygg følger i dag aktivt opp og fremmer innsigelser på alle plansaker som kan få betydning for forbudsområder i sjø og som innebærer tiltak som kan være i strid med Forsvarets interesser.

Eventuelle dispensasjoner fra forbudet kan gis etter søknad til sjef Forsvarets operative hovedkvarter jf. forskriften § 3 andre ledd.

7 VEDLEGG: Forslag til revidert forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 20. desember 2018 med hjemmel i lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) § 7-5. Fremmet av Forsvarsdepartementet.

§ 1 Formål

Forskriften skal legge til rette for en effektiv kontroll med ferdsel i og omkring viktige forsvarsinstallasjoner og -områder.

§ 2 Definisjoner

I forskriften menes med

- a. *militært område*: festningsverk, bygninger, anlegg og landarealer med tilstøtende sjøområde som disponeres av Forsvaret
- b. *forbudsområde*: nøyaktig angitt sjø- eller landområde som det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til
- c. *urvedkommende*: enhver som ikke har tillatelse etter § 3 til å ferdes og drive virksomhet i forbudsområdet
- d. *strandlinje*: kystkontur som angitt i sjø- og landkart ved middel høyvannslinje.

§ 3 Forbud mot tilgang til militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Militære forbudsområder fastsatt i § 4 er forbudt for uvedkommende. Forbudet gjelder ikke for ansatte i Forsvarsdepartementet eller underliggende etater som i kraft av sin stilling har behov for tilgang til områdene. Det er blant annet ikke tillatt å etablere fast infrastruktur, iverksette bygningsmessige tiltak, dykke og drive vannsportaktivitet, ankre, foreta sjømåling, fiske og bruke trål og bunnredskaper i noen form i områdene, med mindre det er fastsatt noe annet i § 4.

Sjef Forsvarets Operative Hovedkvarter eller den vedkommende bemyndiger, kan gi dispensasjon fra forbudet i § 3 første ledd og adgangstillatelse til områdene fastsatt i § 4 hvis betydelige økonomiske eller andre berettigede hensyn måtte gjøre en dispensasjon ønskelig og dette ikke er til hinder for utnyttelsen av det militære forbudsområdet.

§ 4 Hvilke områder som er forbudsområder innen Sjøforsvaret

Følgende områder der posisjonene er oppgitt i WGS-84 datum, er forbudsområder innen Sjøforsvaret:

a. Horten

Ved de militære områdene Mellomøya, Østøya og Vealøs er forbudsområdet en 50 meters sone ut fra strandlinjen.

I Strømsund, sundet mellom Mellomøya og Østøya, er forbudsområdet syd av linjen definert mellom punktene

1. 59° 26,92'N 010° 27,75'Ø
2. 59° 27,04'N 010° 28,50'Ø

b. Rauøy

I tilknytning til det militære området Rauøy, med unntak av Rauøykalven, er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen.

c. Ulsnes, Hundvåg

Ved det militære området på Ulsnes, Hundvåg, er forbudsområdet en 50 meters sone ut fra strandlinjen begrenset mellom posisjonene 58° 59,95'N 005° 42,47'Ø og 58° 59,40'N 005° 42,70'Ø og deretter en rett linje til posisjon 58° 59,45'N 005° 43,20'Ø.

d. Bangavågen/Hundvåg

Forbudsområdet ved Bangavågen/Hundvåg er tilknytter forbudsområdet i pkt. c) og er begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 58° 59.47'N 005° 43.18'Ø
2. 58° 59.42'N 005° 43.21'Ø
3. 58° 59.37'N 005° 43.06'Ø
4. 58° 59.24'N 005° 43.02'Ø
5. 58° 59.23'N 005° 42.80'Ø
6. 58° 59.33'N 005° 42.65'Ø
7. 58° 59.45'N 005° 42.62'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

e. Rennesøy, Talje og Brimse

I Brimsefjorden er forbudsområdet begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 59° 06,800'N 005° 46,600'Ø
2. 59° 06,800'N 005° 47,900'Ø
3. 59° 06,000'N 005° 50,500'Ø
4. 59° 04,800'N 005° 49,700'Ø
5. 59° 04,687'N 005° 48,770'Ø
6. 59° 04,400'N 005° 46,400'Ø

Forbudsområdets utstrekning i sjøen ved Rennesøy, Talje og Brimse følger strandlinjen ved middel høyvannslinje. Landområdet innenfor strandlinjen omfattes ikke av forbudsområdet.

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

f. Mastrafjorden

I Mastrafjorden nord av Åmøy er forbudsområdet begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 59° 02,8'N 005° 41,9'Ø
2. 59° 03,0'N 005° 41,8'Ø
3. 59° 04,0'N 005° 44,3'Ø
4. 59° 03,8'N 005° 44,8'Ø
5. 59° 03,1'N 005° 44,7'Ø
6. 59° 03,1'N 005° 43,6'Ø
7. 59° 02,8'N 005° 43,4'Ø
8. 59° 02,53'N 005° 42,23'Ø
9. 59° 02,64'N 005° 42,03'Ø
10. 59° 02,7'N 005° 42,0'Ø

Landområdene på Rossholmen og Espholmen er ikke inkludert og grensen følger strandlinjen ved middel høyvann.

Fartøyene kan følge naturlig seilingsled gjennom området, men de skal passere øst av de to gule bøyestakene sør i feltet. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

g. Bokna- og Talgjefjorden

I Bokna- og Talgjefjorden nord av Rennesøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 59° 08.5'N 005° 35.9'Ø
2. 59° 10.5'N 005° 32.8'Ø
3. 59° 12.6'N 005° 37.4'Ø
4. 59° 12.8'N 005° 41.1'Ø
5. 59° 09.5'N 005° 41.1'Ø
6. 59° 10.8'N 005° 39.2'Ø
7. 59° 10.2'N 005° 37.5'Ø
8. 59° 10.0'N 005° 37.4'Ø
9. 59° 09.1'N 005° 39.4'Ø
10. 59° 08.8'N 005° 39.4'Ø
11. 59° 09.2'N 005° 35.3'Ø

Fartøyene kan følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

h. Korsnes

Ved det militære området på Korsnes er forbudsområdet en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene 60° 12,8'N 005° 14,9'Ø, neset ved Klenevågen, og 60° 12,4'N 005° 16,9'Ø, øst for Hendersvika.

i. Haakonsvern med Knappen

Ved de militære områdene Haakonsvern og Knappen er forbudsområdet begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 60° 19,8'N 005° 12,6'Ø
2. 60° 19,5'N 005° 13,6'Ø
3. 60° 19,6'N 005° 14,5'Ø
4. 60° 19,3'N 005° 15,3'Ø
5. 60° 19,7'N 005° 15,1'Ø
6. 60° 20,2'N 005° 14,5'Ø
7. 60° 20,8'N 005° 14,1'Ø
8. 60° 20,9'N 005° 13,7'Ø
9. 60° 20,7'N 005° 13,3'Ø

Lystfartøy som har fast brygge- eller ankerplass innenfor forbudsområdet, kan seile gjennom det forbudte området. Fartøyene skal nytte korteste vei inn og ut av området. Fartøyene skal seile langs Bjørgelandet minst 100 meter fra det militære området på Knappen og minst 100 meter fra kaiene på Haakonsvern. Nord for Hestbakken lykt skal fartøyene holde øst av overrettmerkene, merket på Tømmervikneset. Fartøyene skal stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

j. Laksevåg

Ved ubåtbunkeren på Laksevåg er forbudsområdet begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 60° 23,525'N 005° 17,210'Ø
2. 60° 23,555'N 005° 17,200'Ø
3. 60° 23,490'N 005° 17,035'Ø
4. 60° 23,473'N 005° 17,088'Ø

k. Herdla

Ved Forsvarets målestasjon ved Herdla er forbudsområdet begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 60° 34.6'N 004° 56.6'Ø
2. 60° 34.4'N 004° 56.7'Ø
3. 60° 34.3'N 004° 56.5'Ø
4. 60° 33.3'N 004° 56.7'Ø
5. 60° 33.3'N 004° 55.3'Ø
6. 60° 36.1'N 004° 54.5'Ø
7. 60° 36.1'N 004° 56.0'Ø
8. 60° 35.4'N 004° 56.3'Ø
9. 60° 35.4'N 004° 57.5'Ø
10. 60° 34.9'N 004° 57.8'Ø
11. 60° 34.6'N 004° 57.2'Ø

Forbudsområdet er begrenset av rette linjer mellom posisjonene fra 1 til 10, for så å følge strandlinjen ved middel høyvannslinje nord for linjene mellom posisjonene 10 og 11, og mellom posisjonene 11 og 1.

Personell på land kan benytte landområdet innenfor forbudsområdet sør for posisjon 1 som friluftsområde, men skal i dette området rette seg etter de anvisningene som blir gitt i forbindelse med militær aktivitet.

Fartøy kan følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

l. Heggerneset

Ved Forsvarets målestasjon på Heggerneset er forbudsområdet en rett linje mellom posisjonene

1. 60° 31,57'N 005° 09,18'Ø
2. 60° 30,69'N 005° 08,19'Ø

Området avgrenses deretter av strandlinjen til den rette linjen mellom posisjonene

1. 60° 31,69'N 005° 03,20'Ø
2. 60° 32,47'N 005° 02,94'Ø

for så å følge strandlinjen tilbake til posisjon 1.

Fartøy kan følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

m. Hasselvika

Ved det militære området i Hasselvika er forbudsområdet begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 63° 38,330' N 009° 50,330'Ø
2. 63° 38,245' N 009° 50,340'Ø
3. 63° 38,054' N 009° 49,668'Ø
4. 63° 38,020' N 009° 49,575'Ø
5. 63° 38,025' N 009° 49,565'Ø
6. 63° 38,004' N 009° 49,498'Ø
7. 63° 38,004' N 009° 49,422'Ø
8. 63° 38,025' N 009° 49,421'Ø
9. 63° 38,040' N 009° 49,373'Ø
10. 63° 38,004' N 009° 48,960'Ø
11. 63° 38,320' N 009° 48,950'Ø

Fartøy kan følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet skal fartøy stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

n. Ramsund

Ved det militære området ved Ramsund er forbudsområdet strandlinjen fra Ramsundet bro, som er nordlig avgrensning av området, til posisjon 68° 26,94'N 016° 34,50'Ø. Deretter går grenselinjen gjennom punktene 68° 26,69'N 016° 34,50'Ø og 68° 26,53'N 016° 27,90'Ø for så å følge strandlinjen til Ramsundet bro.

Fartøy skal følge den naturlige seilingsled gjennom forbudsområdet. Fartøy som seiler gjennom forbudsområdet skal holde minst 100 meter fra det militære området og kaiene

i Ramsund, Biskaia, Seljevika og Ramnes skyte- og øvingsfelt. Fartøy skal stoppe på anrop og rette seg etter de anvisningene som blir gitt.

o. Trondenes

Ved det militære området ved Trondenes er forbudsområdet en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene 68° 49,8'N 016° 33,0'Ø og 68° 49,5'N 016° 34,2'Ø.

p. Stangnes

Ved det militære området ved Stangnes er forbudsområdet en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene 68° 47,6'N 016° 35,5'Ø og 68° 47,5'N 016° 35,8'Ø.

q. Sortland

Ved det militære området ved Sortland er forbudsområdet begrenset av rette linjer mellom posisjonene

1. 68°42,275'N 015°24,916'Ø
2. 68°42,155'N 015°24,946'Ø
3. 68°42,130'N 015°24,941'Ø
4. 68°42,123'N 015°24,956'Ø
5. 68°42,123'N 015°25,226'Ø
6. 68°42,275'N 015°25,226'Ø

Ved militær aktivitet skal fartøy rette seg etter de anvisninger som blir gitt.

r. Andenes

Ved Andøya flystasjon er forbudsområdet begrenset av rette linjer gjennom posisjonene

1. 69° 19,1'N 016° 08,0' Ø
2. 69° 19,0'N 016° 12,0' Ø
3. 69° 17,2'N 016° 13,6' Ø
4. 69° 17,2'N 016° 10,8' Ø

§ 5 Påbud og håndheving

Forsvaret kan håndheve forbudsområdet i medhold av lov om politimyndighet i Forsvaret, LOV-1998-05-20-33 § 3 jf. § 1 andre ledd.

§ 6 Ikrafttredelse

Denne forskrift treer i kraft fra og med [X. måned 2023]. Fra samme dato oppheves forskrift av 23. desember 2018 nr. 2058 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret.